

давати студентів можливість самостійно обирати ті питання, що є для нього найбільш актуальними.

Під час семінарських занять у групах часто виникають дискусії, суперечливі погляди, непримиримі позиції. Завдання викладача — не тільки дати можливість студентам розкрити свою точку зору, а й навчити їх прислухатись до інших; не силою голосу, а силою аргументів навчити доводити свою позицію, керуючись науковими підходами. Необхідно також звернути увагу на такий важливий чинник, як забезпечення студента необхідним обсягом знань і навичками практичної діяльності, формуючи при цьому в нього здатність до розуміння політичної дійсності та самовизначення в ній на підставі адекватного ставлення до політичних реалій.

Слід зазначити, що переважна кількість студентів не відчують постійного стимулювання їхнього інтересу до політики в навчально-виховному процесі, котрий досить часто здійснюється за допомогою старих методів (читай — запам'ятовуй), у той час як сучасному студентів більше імпонують нові підходи до викладання, їх орієнтація на актуальні питання політики в Україні.

Отже, формування політичної культури студентської молоді — важливий фактор навчального процесу.

І. І. КОЗЛОВЕЦЬ, викладач кафедри української мови та літератури КНЕУ

ФОРМУВАННЯ ПРАВОПИСНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ ДІЛОВОЇ МОВИ

Підвищення орфографічної грамотності майбутніх фахівців-економістів є одним з основних завдань на практичних заняттях з української ділової мови. Орфографічна грамотність — це частина загальної мовної культури, яка формується внаслідок вивчення теорії, свідомого засвоєння правописних правил і виконання систем тренувальних вправ, що забезпечують вироблення необхідних умінь і навичок.

Проблема підвищення мовної грамотності студентів залишається актуальною. Результати проведення стартового диктанту з української мови на I курсі свідчать, що зі стін наших шкіл виходять люди, які, на жаль, не мають достатньої мовної підготовки, орфографічного мінімуму, тобто навичок з правопису, обов'язкових для кожної грамотної людини; деякі навіть

не вміють правильно написати своє прізвище, ім'я та по батькові.

На наш погляд, однією з причин великої кількості помилок у письмових роботах студентів є розрив між теоретичними знаннями та вміннями й навичками; студенти не вміють зовнішні дії переносити у внутрішній, розумовий план. Простежується ситуація, коли студенти, знаючи правила, під час виконання письмових робіт не бачать орфограми, не можуть застосувати правило на практиці. Отже, у них бракує орфографічної пильності, не розвинені навички самоконтролю. Є також підстави стверджувати, що невідповідність між знаннями і правописними навичками пояснюється недостатнім засвоєнням теоретичного матеріалу.

Відомо, що грамотно пише той, хто глибоко засвоїв, осмислив граматичний матеріал. Тому на практичних заняттях з української ділової мови ми ставимо мету поглибити знання, здобути студентами в середніх навчальних закладах, виробити практичні уміння і навички, необхідні для правильного користування українською мовою під час навчання в університеті й у дальшому професійному спілкуванні.

Матеріал з орфографії подається на спеціальному занятті, на якому розглядаються найважливіші правописні норми сучасної української літературної мови. Але цього недостатньо, бо лише систематичне виконання різних орфографічних вправ сприяє усвідомленню студентами правописних норм, граматичних категорій і формуванню відповідних навичок. Тому роботу над формуванням правописних умінь варто проводити на кожному практичному занятті. Для їх закріплення значне місце відводиться самостійній роботі. Ще К. Ушинський стверджував, що сама психофізіологічна й суспільна природа мови потребує активності й самостійності, бо мова є «витвором самосвідомості».

Найпоширенішим видом вправ, що формують орфографічну пильність, є ускладнене переписування, яке може бути дослівне, із деякими змінами тексту, із поясненням орфограм, орфографічним розбором і сприяє виробленню навичок свідомого письма. Одним з ефективних видів робіт, найбільш перевірених на практиці, і одним із засобів підвищення грамотності студентів є диктанти (контрольно-навчальні, попереджувальні, пояснювальні, творчі, вільні, вибіркові тощо). Диктанти розвивають уважність, виробляють навички сприйняття тексту на слух, що дуже потрібно під час слухання лекцій, доповідей, різноманітних нарад. З метою закріплення й перевірки знань студентів з орфографії доцільно проводити також словникові диктанти, що охоплюють матеріал одного правила чи кількох. Перевага словникових диктантів полягає в тому, що можна за короткий час виявити прогалини у знаннях студентів і повторити значний обсяг матеріалу. Крім того, вони сприяють виробленню автоматичних навичок і умінь грамотного і швидкого письма.

Важливе місце посідають вправи на порівняння явищ і фактів української і російської мов. Вони полегшують оволодіння правописними нормами як української, так і російської мов,

сприяють розвитку мислення і мовлення.

Фонетико-орфографічний розбір, конспектування, ускладнене переписування, робота зі словником, різні види вправ і диктантів — це далеко не повний перелік завдань, які сприятимуть формуванню правописних умінь і навичок студентів, активізації їх мислення. Організуючи роботу на занятті, слід пам'ятати, що не механічне запам'ятовування певних відомостей, а здатність осмислювати вивчений матеріал, виділяти основне сприяє виробленню умінь свідомо застосовувати знання на практиці, активізує розумову діяльність студентів, формує в них міцні правописні навички.

І. А. КОЛЕСНИКОВА, канд. філос. наук, доцент кафедри української мови та літератури КНЕУ

НОВИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Одним зі способів заохочення студентів до вивчення фахової мови є історичний екскурс, що дає можливість ознайомитися з етимологією терміна, умовами його виникнення і т. ін., бо, за словами М. Горького, історія науки не менш цікава, ніж сама наука.

Розглянемо цікавий приклад з листа С. Рахманінова, який наводить Л. П. Крисін: «Есть у меня **menager**, по-русски **импресарио**...»². На момент написання листа слово **manager** було новим для російської мови, тому воно і подається композитором у французькій орфографії³, а значення передає через відомий термін **импресарио**. У різні історичні часи існували такі синоніми на позначення цього поняття: антрепренер, імпресарио, менеджер, продюсер. Розглянемо їх детальніше: 1. **Антрепренер** (з франц. *entrepreneur*, букв. — підприємець) — людина, яка є власником, орендує чи утримує театр, цирк або якийсь інший приватний видовищний заклад. Термін французького походження, що був поширений у XIX — на початку XX ст. 2. **Імпресарио** (з лат. *Impresa* — захід, справа, антреприза) — антрепренер, театральний підприємець, людина, яка організовує концерти, гастролі, спектаклі; агент артиста, уповноважений діяти від його імені. Це термін-дублет до назви антрепренер; ці терміни вживалися як синоніми, що мають певні історичні та національні конотації⁴. Якщо звернутися до словників іншомовних слів, виданих за радянських часів, то крім звичайного трактування, знайдемо в них ще й політичні конотації: «у капіталістичних країнах». 3. **Менеджер** (з англ. *manager* / *manage*